

K problematike založenia a vzniku obchodných spoločností

Dušan Holub¹

Issues of the Founding and Establishment of Trading Companies

Abstract

A prerequisite for the establishment of a company is its valid foundation, so the establishment and the formation of business companies is a two-phase process. Establishing a company is a material condition for the establishment of a trading company. The very founding of the company is inseparably linked to the substantive founding legal act, which is the social contract, the founding contract or founding document. As an area that could be the subject of professional discussion or legal analysis, we also consider the minimum content requirements of the founding document. In these circumstances. We recommend not to rely on mandatory tax-specific content requirements, as they do not, in our opinion, have the full potential to ensure the smooth and quality operation of the company in the various situations in which the company may be operating during its operation.

Key words

Establishment and Formation of a Trading Company, Business Register, Social Contract, Founding Document, Limited Liability Company

JEL Classification: K 39

Received: 14.6.2018 Accepted: 21.10.2018

Úvod

Právnym predpokladom existencie obchodnej spoločnosti je skutočnosť, že došlo k jej založeniu a vzniku. Proces založenia a proces vzniku obchodnej spoločnosti je potrebné vnímať oddelene a to aj napriek tomu, že tieto postupy sú navzájom previazané. Celková podoba a náročnosť tohto procesu je odvodená najmä od právnej formy zakladanej obchodnej spoločnosti.

Na založenie obchodnej spoločnosti sa vyžaduje naplnenie zákonom ustanovených formálnych náležitostí a uzavretie zakladajúceho aktu. Samotný vznik spoločnosti sa viaže k administratívno-právnemu aktu v podobe rozhodnutia registrového súdu o povolení zápisu spoločnosti do obchodného registra. Očakávaný prínos práce bude vychádzať z orientácie na problematické oblasti, alebo konkrétne inštitúty, ktorých právna úprava nie je jednoznačne zafinovaná a na ktoré nám môže dať odpoveď buď už existujúca alebo budúca rozhodovacia činnosť súdov.

---

¹ JUDr. Dušan Holub, PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra obchodného práva, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, e-mail: holub@euba.sk

1 Metodika práce

Cieľom práce je pojmové uchopenie a obsahové vymedzenie procesu založenia a vzniku obchodných spoločností de lege lata s poukazom na odlišnosti, obsah a význam oboch inštitútov. Dalším cieľom práce je analýza takých miest, ktoré bývajú, alebo môžu byť nesprávne interpretované, prípadne sú vnímané ako problémové, resp. môžu byť potenciálnym nositeľom ťažkostí pri praktickej realizácii práva. Zadané ciele si vyžadujú, aby boli napĺňané v určitej postupnosti, smerom od pozitívnoprávnej úpravy k zadefinovaní problému, jeho uchopeniu a následnému rozboru. Metódami, ktoré použijeme v tejto práci, budú metóda analytická, ktorej primárnym cieľom bude rozbor nastolenej problematiky podľa platného právneho stavu, dostupnej judikatúry a vlastných východísk, metóda komparatívna, a metóda deskriptívna.

2. Výsledky a diskusia

2.1 Proces a podmienky vzniku obchodných spoločností všeobecne

Proces vzniku obchodných spoločností sa vyznačuje dvojestupňovitosťou, keďže spoločnosť musí byť najskôr platne založená a až následne je možné podať na príslušný registrový súd návrh na jej zápis do obchodného registra. Založenie spoločnosti je materiálnou podmienkou vzniku obchodnej spoločnosti. Samotné založenie spoločnosti je nerozlučne späté s hmotnoprávnym zakladateľským právnym aktom, ktorým je spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva, resp. zakladateľská listina. Zakladateľský právny úkon môžeme označiť ako tzv. „absolútny obchod“, čo znamená, že bez ohľadu na právne postavenie alebo právnu povahu jeho účastníkov sa musí spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka.

Bez ohľadu na to, o ktorú formu zakladateľského úkonu ide, Obchodný zákonník kogentne zakotvuje povinnosť jeho písomnej formy. Podpisy zakladateľov musia byť úradne osvedčené podľa osobitných predpisov. V prípade akciovej spoločnosti, ako aj jednoduchej spoločnosti na akcie, Obchodný zákonník ďalej povinne vyžaduje pre zakladateľský úkon formu notárskej zápisnice o právnom úkone.²

Pokiaľ spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva alebo zakladateľská listina neobsahuje zákonom ustanovené povinné náležitosti, spoločnosť nemôže byť platne založená. Ak by napriek tomu došlo k zápisu takej spoločnosti do obchodného registra, bude sa postupovať podľa § 68a Obchodného zákonníka o neplatnosti spoločnosti. „Chyby zakladateľských právnych úkonov (nielen zakladateľských listín, ale aj ostatných prejavov vôle smerujúcich k vzniku spoločnosti) v zásade podliehajú všeobecnej občiansko-právnej úprave neplatnosti právnych úkonov. Podľa týchto zásad by bolo možné kedykoľvek (pri absolútnej neplatnosti) v budúcnosti po zápise spoločnosti do obchodného registra napadnúť zakladateľské úkony osoby preukazujúcej naliehavý právny záujem podľa § 137 písm. c) CSP ((pôvodne podľa § 80 písm. c) OSP). Dôsledkom tohto postupu

² Notárska zápisnica ako verejná listina potvrdzuje pravdivosť toho, čo sa v nej osvedčuje, alebo deklaruje, pričom dôkazné bremeno je na tom subjekte, ktorý tvrdí opak, a tento subjekt je zvyčajne aj v dôkaznej tiesni.

by mohlo byť spochybnenie samotnej existencie spoločnosti, ako aj právnych vzťahov, do ktorých táto spoločnosť vstúpila po jej zápise do obchodného registra, čo by mohlo ohroziť práva a záujmy tretích osôb voči spoločnosti a vyvolávať právnu neistotu týchto subjektov.“³

Za oblasť, ktorá by mohla byť do budúcnosti témou odbornej debaty, považujeme povinné minimálne obsahové náležitosti zakladajúceho dokumentu. V tejto súvislosti nie je rozumné spoliehať sa na povinné, taxatívne vymenované obsahové náležitosti, keďže tieto nemôžu zabezpečiť bezproblémové pôsobenie spoločnosti v rôznych situáciách, do ktorých sa môže spoločnosť dostať. Tvorba zakladateľského dokumentu v podobe náležitostí postačujúcich pre zápis do obchodného registra neplní účel a právny rámec, ktorý by zakladateľský akt plniť mal, čoho dôkazom sú aj početné súdne rozhodnutia, ktoré sa týkajú sporov zo spoločenskej zmluvy, ako je napríklad určenie jej neplatnosti.

Podrobná právna úprava zápisu do obchodného registra je obsiahnutá v zákone č.530/2003 Z.z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov. V tomto prípade sa Obchodný zákonník obmedzuje len na základné ustanovenia, ktoré upravujú, kto podáva návrh na zápis do obchodného registra a kto tento návrh podpíše. Ostatné podmienky, ako sú náležitosti návrhu na zápis do obchodného registra, samotná forma návrhu a povinné prílohy, upravuje podrobne zákon o obchodnom registri. Generálna klauzula podľa ustanovenia § 62 Obchodného zákonníka upravuje, že spoločnosť vzniká dňom, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra, pričom návrh na zápis sa musí podať do 90 dní od založenia spoločnosti, alebo od doručenia listiny, ktorou sa preukazuje živnostenské alebo iné podnikateľské oprávnenie. Pre všetky právne formy obchodných spoločností platí, že spoločnosť ako právnická osoba vzniká dňom, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra. Z uvedeného dôvodu má zápis do obchodného registra povahu konštitutívneho právneho aktu. Povaha zápisov do obchodného registra nemusí mať len povahu konštitutívneho zápisu, ale aj deklaratórneho zápisu. Konštitutívny účinok znamená, že osoba vzniká až zápisom do obchodného registra. Deklaratórny – osvedčujúci účinok len deklaruje existenciu už vzniknutej osoby, ktorá vznikla na základe inej skutočnosti ako zápisom do obchodného registra, konkrétne na základe zákona, napr. Fond národného majetku.

Kto podáva návrh na zápis do obchodného registra, sa líši podľa právnej formy obchodnej spoločnosti. V daných kontextoch je nevyhnutne dôležité určiť, kto je účastníkom registrového konania. Spoločník obchodnej spoločnosti, ktorá podala návrh na zápis do obchodného registra, nie je účastníkom konania, keďže zákon ho za účastníka neoznačuje.⁴ Návrh na zápis do obchodného registra môže podať oprávnená osoba. Takouto osobou rozumieme osobu, ktorej sa návrh na zápis týka. Ďalej môžu návrh na zápis obchodného registra podať osoby na to oprávnené ex lege, alebo osoby na takýto úkon písomne splnomocnené uvedenými osobami. Pri verejnej obchodnej spoločnosti a komanditnej spoločnosti podávajú návrh všetci spoločníci, ktorí sú účastní založenia spoločnosti. Pri spoločnosti s ručením obmedzeným a pri akciovej spoločnosti podávajú návrh všetci členovia štatutárneho orgánu, ktorým sú pri spoločnosti s ručením obmedzeným konatelia a pri akciovej spoločnosti predstavenstvo. Uvedené platí bez zreteľa na to, či spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva alebo zakladateľská listina ustanovujú

³ Patakyová, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 5 vydanie. Bratislava: C.H. Beck, 2016, s. 347, 348.

⁴ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ZSR 38/1995.

individuálne alebo spoločné oprávnenie členov štatutárneho orgánu konať v mene spoločnosti. Tie osoby, ktoré disponujú zákonným právom podať návrh na zápis do obchodného registra, môžu udeliť na tento úkon splnomocnenie. Pravosť podpisov konajúcich osôb musí byť na návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra úradne osvedčená.

Vo veciach zápisu spoločnosti do obchodného registra je príslušný registrový súd. Určujúce je miesto sídla spoločnosti, pričom registrovým súdom je okresný súd v sídle krajského súdu. V prípade, že došlo k splneniu všetkých podmienok zápisu spoločnosti do obchodného registra, registrový súd zapíše spoločnosť do dvoch pracovných dní odo dňa doručenia návrhu na zápis. V prípade, ak návrh na zápis do obchodného registra obsahuje aj deň, ku ktorému má byť spoločnosť do registra zapísaná, potom registrový súd vykoná zápis k tomuto dňu.

O vykonaní zápisu sa nevydáva osobitné rozhodnutie. Rozhodnutie je nahradené potvrdením, ktoré sa bez zbytočného odkladu zasiela alebo vydáva navrhovateľovi. Presný postup registrového súdu je upravený v zákone o obchodnom registri a v § 278 – 289 Civilného mimosporového poriadku. Podľa platnej judikatúry nie je možné, aby súd vydal predbežné opatrenie zakazujúce vykonať zápis do obchodného registra.⁵ Predbežné opatrenie o zákaze registrovému súdu vykonať zápis obchodnej spoločnosti do obchodného registra by znamenalo odňatie právomoci registrovému súdu rozhodnúť o návrhu na zápis do obchodného registra.

Realizácia tak zápisu, ako aj zmeny, resp. výmazu určitej spoločnosti z obchodného registra znamená zmenu v právach a povinnostiach osôb, ktorých sa zápis dotýka. Zápis do obchodného registra má teda povahu konštitutívneho zápisu, za základe ktorého priamo vznikajú, menia sa alebo zanikajú práva a povinnosti fyzických osôb, alebo právnických osôb. Vo vzťahu k obchodnému registru platí zásada materiálnej publicity zápisu, teda, že to, čo je zapísané, platí. Osoba, ktorá je zapísaná v obchodnom registri, sa nemôže toho, kto koná v dôvere v zápis do obchodného registra, dovolávať, že zápis je nesprávny, a to ani vtedy, keď nesprávnosť zápisu spôsobila iná osoba alebo registrový súd. Z uvedeného dôvodu nie je podstatné, či eventuálnu nesprávnosť zápisu do obchodného registra spôsobila osoba, ktorej sa zápis týka, prípadne iná osoba, alebo registrový súd. Podstatné je to, že ak chybu v zápise preukázateľne spôsobila iná osoba ako tá, ktorej sa zápis týka, napríklad zakladateľ, môže sa ten, koho sa zápis týka, domáhať náhrady škody, ktorú utrpel v dôsledku chybného zápisu, a to voči tomu subjektu, ktorý nesprávnosť zápisu spôsobil. Právna úprava poskytuje ochranu tomu subjektu, ktorý koná v dôvere v správnosť zápisov v obchodnom registri. Ide o vyjadrenie princípu materiálnej publicity, resp. verejnej dôvery, ktorý sa spoločne s princípom formálnej publicity vzťahuje okrem účastníkov konania aj na súdny orgán, ktorý je príslušný rozhodovať.

Právne účinky zapisovaných údajov sú viazané na deň zápisu údajov v obchodnom registri. Podľa ustanovenia §8 ods.1 zákona o obchodnom registri je potrebné rozlišovať medzi termínom „vykonanie zápisu“ a termínom „zápis“. V prípade, že vyšší súdny úradník vyhovie návrhu na zápis do obchodného registra, vykoná zápis navrhovaných údajov do dvoch pracovných dní, ktoré plynú od podania návrhu na zápis. Vykonanie zápisu sa následne deklaruje potvrdením. Deň vykonania zápisu nemožno stotožňovať s dňom zápisu údajov do obchodného registra, keďže zápis údajov sa vykoná až ku dňu, ktorý nasleduje po dni vykonania zápisu. „Rozhodujúcim kritériom zostáva charakter zápisu

⁵ K uvedenému pozri: Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ZSR 123/1999.

v obchodnom registri, t.j. rozlišovanie rozhodnutí registrových súdov s právotvornými (konštitutívnymi) účinkami a osvedčujúcimi (deklaratórными) účinkami. Pri právotvorných rozhodnutiach (napr. §2 ods. 3, §8,62, §68 ods. 1, 69a ods. 1, § 69b ods. 7, § 202 ods.4, § 206 ods. 3, § 207 ods. 1, 5, 7 a 8, § 209 ods. 4, § 210 ods. 1, § 216) registrových súdov účinky nastávajú najneskôr dňom zápisu (dňom nasledujúcim po vykonaní zápisu)⁶. Teda ak vyšší súdny úradník hodlá návrhu vyhovieť, vykoná zápis navrhovaných údajov do obchodného registra. V praxi to znamená, že vloží zapisované údaje do obchodného registra. Samotný zápis však bude vykonaný až po tomto dni, teda po dni vnesenia údajov do informačného systému. Konštitutívne účinky tak nastávajú odo dňa zápisu (na rozdiel od dňa vykonania zápisu) a zápis je účinný voči spoločnosti aj voči tretím osobám a je možné požiadať o vydanie výpisu z obchodného registra.

Pokiaľ však ide o zmenu údajov, ak tretia osoba preukázateľne nevedela o zmenených údajoch ku dňu ich zápisu, potom nastávajú účinky zápisov voči tretím osobám až ich zverejnením v obchodnom vestníku. Ide o princíp pozitívnej materiálnej publicity. Pre vznik účinkov zápisov v obchodnom registri voči tretím osobám sa vyžaduje ich zverejnenie v obchodnom vestníku.

Dňom vzniku obchodnej spoločnosti je deň, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra. Od tohto dňa spoločnosť vzniká ako samostatný subjekt, právnická osoba, ktorá má vlastnú právnu subjektivitu. Návrh sa podáva do 90 dní od založenia spoločnosti. Ak predmetom výkonu činnosti obchodnej spoločnosti nie sú také činnosti, na výkon ktorých sa nevyhnutne vyžaduje živnostenské oprávnenie, táto lehota sa začína dňom, založenia spoločnosti, teda dňom, keď došlo k podpísaniu spoločenskej zmluvy, zakladateľskej zmluvy, alebo zakladateľskej listiny. Avšak v prípade, že osobitný predpis ukladá povinnosť živnostenského, prípadne iného podnikateľského oprávnenia, 90-dňová lehota začína plynúť až dňom, keď došlo k doručeniu takéhoto oprávnenia.

V prípade, že je predmetom podnikania spoločnosti činnosť, ktorú môžu vykonávať na základe znenia osobitného predpisu len osoby na základe iného než živnostenského oprávnenia (advokáti, lekári), potom je podmienkou zápisu spoločnosti do obchodného registra to, že preukáže spôsobilosť vykonávať túto činnosť prostredníctvom osôb na predmetnú činnosť oprávnených.

2.2 Obdobie medzi založením a vznikom obchodnej spoločnosti

Medzi založením a vznikom spoločnosti existuje určité špecifické medziobdobie. V odbornej literatúre sa stretávame v súvislosti s pomenovaním založenej, ale ešte nevzniknutej spoločnosti s pojmom „predbežná spoločnosť“. Takáto spoločnosť nemá až do zápisu do obchodného registra právnu subjektivitu, teda nemá schopnosť nadobúdať ani mať práva a povinnosti. Avšak už samotný proces založenia spoločnosti sa nezaobíde bez realizácie určitých právnych úkonov, medzi ktoré môžeme zaradiť napríklad vybavenie formalít spojených so získaním oprávnenia na výkon podnikateľskej činnosti, alebo prenájmom priestorov. Právna úprava sa musela vysporiadať s tým, ako bude realizované konanie spoločnosti v čase, keď ešte nevznikla, a teda je vo svojej podstate neexistujúcim subjektom. Výkladom použitej terminológie „konanie v mene spoločnosti pred

⁶ Ovečková, O., a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: Iura edition, 2008, s. 94.

jej vznikom“ môžeme dospieť k tomu, že použitie § 64 ods. 1 Obchodného zákonníka prichádza do úvahy až po založení spoločnosti. V čase od založenia spoločnosti do jej vzniku sú oprávnení konať vo veciach súvisiacich so vznikom spoločnosti za spoločnosť:

- a) zakladatelia,
- b) niektorý zo zakladateľov.

K veciam súvisiacim so vznikom spoločnosti môžeme zaradiť tie úkony, ktoré vytvárajú predpoklady a možnosť následnej realizácie podnikateľskej činnosti.

Popri zakladateľoch sú oprávnené konať v mene spoločnosti aj štatutárne orgány. Pri akciovej spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným môžu byť štatutárne orgány odlišné od zakladateľov spoločnosti. V právnom slova zmysle je však možné hovoriť o zakladateľoch až po vzniku spoločnosti. Dôležité je, aby každý právny úkon vykonaný v mene spoločnosti obsahoval označenie spoločnosti ako aj označenie osoby, ktorá je oprávnená v jej mene konať. Pokiaľ by boli tieto náležitosti opomenuté, mohlo by ísť o neplatnosť právneho úkonu pre neurčitosť podľa ustanovení osobitného predpisu.⁷ Z takto vykonaných právnych úkonov sú konajúce osoby povinné a oprávnené spoločne a nerozdielne. S uvedeným priamo súvisí, že veritelia si môžu uplatňovať svoje pohľadávky voči ktorémukoľvek z nich, voči niektorým alebo voči všetkým.

Na prechod záväzkov sa obligatórne vyžaduje, aby ich spoločníci alebo príslušný orgán schválili v lehote do 3 mesiacov po vzniku spoločnosti. Dôležité je v týchto kontextoch, aby nedošlo k zámene prechodu záväzkov s prevzatím záväzku. Rozdiel spočíva v tom, že na tento úkon nie je potrebný súhlas veriteľov. Ak by došlo k schváleniu konania po troch mesiacoch od vzniku spoločnosti, takýto úkon nemá žiadne právne účinky, teda je nulitný. Je neprípustné, aby spoločnosť prevzala iné záväzky ako tie, ktoré priamo súvisia so vznikom spoločnosti. To isté platí vtedy, ak by síce záväzky súviseli so vznikom spoločnosti, ale nevykonali ich zakladateľ, štatutárny orgán, alebo jeho člen.

V období medzi založením spoločnosti a jej vznikom je potrebné takisto dôsledne dbať na zachovanie právnej istoty a jasnosti v oblasti konania menom spoločnosti. Preto účelom sú osoby, ktoré konali menom spoločnosti pred jej vznikom, povinné vyhotoviť zoznam právnych úkonov v takej lehote, aby mohli byť schválené do troch mesiacov od vzniku spoločnosti. Zákon neustanovuje formu, akú by mal tento zoznam mať. Malo by ísť o dostatočne prehľadnú a zrozumiteľnú katalogizáciu vykonaných právnych úkonov. V záujme právnej istoty by mali byť k takému zoznamu doložené aj fotokópie listín, pri ktorých k úkonom došlo, alebo vykonanie úkonu menom spoločnosti pred jej vznikom potvrdzujú. V prípade, že by došlo k porušeniu povinnosti katalogizácie právnych úkonov, potom za škodu spôsobenú veriteľom zodpovedajú osoby, ktoré konali v mene spoločnosti pred jej vznikom, a to spoločne a nerozdielne. V zmysle všeobecných podmienok zodpovednosti za škodu musí byť vzniknutá škoda v príčinnej súvislosti s tým, že zoznam nebol vyhotovený, alebo bol s omeškaním jeho vyhotovenia.

Pre štatutárne orgány, ale aj ich členov platí povinnosť oznámiť schválenie právnych úkonov. Schválenie právnych úkonov musí byť oznámené všetkým účastníkom predmetných právnych vzťahov. Lehota na oznámenie začína plynúť schválením právneho úkonu. Účelom a úlohou oznamovacej povinnosti je zabezpečiť vedomosť oprávnených osôb o tom, od koho sa majú domáhať plnenia.

⁷ Zák. č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v aktuálnom znení.

2.3 Založenie spoločnosti s ručením obmedzeným

Spoločnosť s ručením obmedzeným je jednoznačne najrozšírenejšou formou obchodnej spoločnosti, a to najmä v prostredí drobného a stredného podnikania.⁸

Aj keď v zmysle platnej právnej úpravy môže byť spoločnosť s ručením obmedzeným založená aj s iným cieľom, ako je podnikanie, zakladaná býva prevažne na podnikateľské účely, pričom predstavuje spôsob, ako zabezpečiť bezpečnosť podnikania a ochranu majetku vo vzťahu k spoločníkom s ručením obmedzeným. Obchodný zákonník umožňuje, aby spoločnosť založila aj jedna osoba. Spoločnosť môže založiť aj jediná osoba, ktorou môže byť fyzická, ako aj právnická osoba.

K založeniu spoločnosti s ručením obmedzeným dôjde na základe uzatvorenia spoločenskej zmluvy v tom prípade, ak je viac zakladateľov. V prípade, že spoločnosť zakladá jeden zakladateľ, neprichádza do úvahy spoločenská zmluva, ktorú nahrádza zakladateľská listina. Je jedno, či má spoločnosť pri jej založení jedného konateľa alebo viacerých konateľov, priamo zo zákona jej vyplýva povinnosť, aby boli mená a bydliská prvých konateľov/prvého konateľa obsiahnuté v spoločenskej zmluve. Meniť počet konateľov bez zmeny spoločenskej zmluvy je neprípustné. Pokiaľ by došlo k schváleniu zmeny počtu konateľov a predmetná skutočnosť by sa nepremietla do spoločenskej zmluvy vo forme jej zmeny, nemôže byť takáto zmena zapísaná do obchodného registra. „Spoločenská zmluva o založení spoločnosti s ručením obmedzeným musí okrem iného obsahovať mená a bydliská prvých konateľov a spôsob, akým konajú v mene spoločnosti (§ 110 ods. 1 písm. e) Obchodného zákonníka), ako obligatórnej náležitosti zmluvy. To isté platí, ak má spoločnosť pri jej založení jedného konateľa. Ak má dôjsť k zmene počtu konateľov oproti spoločenskej zmluve, môže sa tak stať len zmenou spoločenskej zmluvy. Vypracovanie úplného znenia spoločenskej zmluvy po zapracovaní prijatých zmien v priebehu trvania spoločnosti, vrátane jazykovej a štylistickej úpravy korešpondujúcej s terminológiou Obchodného zákonníka, nie je zrušením pôvodnej spoločenskej zmluvy a jej zmien a nie je ani zmenou spoločenskej zmluvy, na zmenu ktorej by bol potrebný súhlas všetkých spoločníkov.“⁹

Obchodný zákonník obmedzuje počet spoločníkov na 50. Táto úprava je kogentná a nie je možné, aby bol tento maximálny zákonom ustanovený počet spoločníkov prekročený, a to ani vtedy, ak by sa tak dohodlo v spoločenskej zmluve. Prekročenie zákonom ustanoveného maximálneho počtu spoločníkov je povinný registrový súd postihnúť sankciou odmietnutia vykonania zápisu do obchodného registra. Maximálny počet spoločníkov 50 musí byť dodržaný tiež pri založení spoločnosti, avšak nemôže byť zvýšený ani počas trvania spoločnosti, a to bez ohľadu na to, aký dôvod by bol uvedený v spoločenskej zmluve, bez ohľadu na to, či bol vyšší počet spoločníkov schválený valným zhromaždením. Sankciou za porušenie maximálneho počtu zakladateľov je rozhodnutie súdu o zrušení spoločnosti podľa § 68 ods. 6 písm. c) Obchodného zákonníka. Nie je

⁸ Podľa databázy Finstatu v roku 2017 predstavoval podiel spoločností s ručením obmedzeným 97,6% na všetkých formách obchodných spoločností, ktoré vznikli na území SR v roku 2017.

⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 4. marca 1998, sp. zn. 2 Obo 359/97.

však možné obísť možnosť konvalidácie chybného stavu, ktorú musí súd poskytnúť spoločnosti vo forme lehoty na odstránenie chybného stavu. Možnosti, ako sa môže spoločnosť vysporiadať s nedovoleným počtom spoločníkov, sú nasledujúce:

- a) spoločnosť odsúhlasí prevod obchodných podielov niektorých spoločníkov na zostávajúcich spoločníkov,
- b) spoločnosť sa môže rozdeliť,
- c) vylúčená nie je ani zmena právnej formy na inú spoločnosť.

Zákonné reštrikcie pri založení spoločnosti s ručením obmedzeným

Obchodný zákonník v ustanoveniach §§ 105a, 105b upravuje zákonné obmedzenia, ktoré musia byť rešpektované a dodržané už pri vzniku spoločnosti. Spoločnosť s jediným spoločníkom podľa týchto ustanovení nemôže byť jediným zakladateľom alebo jediným spoločníkom v inej spoločnosti. Fyzická osoba môže byť jediným spoločníkom maximálne v troch spoločnostiach.

V podstate ide o priame obmedzenia s pôsobnosťou voči jednoosobovým spoločnostiam, ktorých účelom je zabrániť tzv. „reťazeniu“ jednoosobových spoločností s ručením obmedzeným. V prípade možnosti takéhoto „reťazenia“ by mohlo dôjsť k nekontrolovanému zakladaniu spoločností s rôznymi aktivitami, pričom by v podstate išlo o množinu pod vplyvom jednej osoby, pričom by takto bolo vytvorené vhodné prostredie pre jedného spoločníka vo vzťahu ku všetkým spoločnostiam.

V danom kontexte je potrebné, aby registrový súd skúmal rešpektovanie a dodržanie týchto pravidiel. V rámci zakladania jednoosobovej spoločnosti s ručením obmedzeným, registrový súd v zmysle § 7 ods. 3 písm. d) zákona o obchodnom registri pred prvým zápisom spoločnosti do obchodného registra preveruje, či spoločnosť s ručením obmedzeným ako jediný zakladateľ má viacero spoločníkov. Kôli kontrole sa povinne prikladá vyhlásenie jediného zakladateľa spoločnosti s ručením obmedzeným, že spoločnosť v postavení zakladateľa má viac spoločníkov (§ 11 ods. 2 písm. d) vyhlášky č. 25/2004 Z.z.). Toto vyhlásenie nie je potrebné prekladať vždy, ale len vtedy, keď bola spoločnosť s ručením obmedzeným založená jediným zakladateľom, ktorým je iná spoločnosť s ručením obmedzeným.

Právna úprava reflektuje aj potreby naplňovania fiškálnej politiky štátu. V ustanovení § 105b Obchodného zákonníka sa ustanovuje, že osoba, ktorá má voči štátu nesplnené odvodové povinnosti, a to daňový únik, alebo nedoplatok na cle, nemôže založiť spoločnosť s ručením obmedzeným. Uvedená zásada však neplatí, ak je zakladateľom zahraničná osoba. Z tohto ustanovenia nijakým spôsobom nevyplýva, že by dlžník nemal byť za porušenie svojich povinností zodpovedný podľa osobitných predpisov či už v občianskoprávnej alebo trestnoprávnej rovine.

Spoločenská zmluva je právnym aktom, ktorým sa zakladá spoločnosť s ručením obmedzeným v prípade, že sa na jej založení podieľa viacero osôb. Ak však spoločnosť zakladá jediný zakladateľ, nahrádza spoločenskú zmluvu zakladateľská listina, ktorá musí obsahovať tie isté zákonné náležitosti. Je nevyhnutné dodržať zákonnú povinnosť spočívajúcu v tom, aby boli podpisy zakladateľov úradne overené, je jedno, či sa spoločnosť zakladá spoločenskou zmluvou alebo zakladateľskou listinou.

Povinnosť obligatórnej formy notárskej zápisnice bola zrušená od 1. februára 2004. Od uvedeného dátumu je na zakladateľoch spoločnosti, či si zvolia pre zakladateľský akt

formu notárskej zápisnice alebo nie. Obligatórne obsahové náležitosti nájdeme v § 110 ods. 1 Obchodného zákonníka. Absencia niektoej z týchto náležitostí by mala za následok to, že spoločnosť s ručením obmedzeným by platne nevznikla. Samozrejme, popri týchto povinných náležitostiach spoločníkom nič nebráni v tom, aby si svoje vzájomné práva a povinnosti upravili aj obsirnejšie, pričom môže ísť v podstate o akúkoľvek úpravu, ktorá nie je v rozpore so zákonom, neobchádza ho, alebo sa neprieči dobrým mravom. Takto si môžu spoločníci upraviť svoje vzťahy napríklad smerom k vnútornej organizácii spoločnosti, akými sú napríklad určenie dôvodov na vylúčenie spoločníka zo spoločnosti, oblasť dispozícií s obchodným podielom, alebo dedenie obchodného podielu. Spoločníci si môžu podľa vlastnej potreby určiť, či sú dispozitívne ustanovenia Obchodného zákonníka v súlade s ich potrebami. Ak áno, a vyhovuje im úprava v Obchodnom zákonníku, nie je nevyhnutné ich v zmluve špecifikovať. Ak by si však spoločníci chceli upraviť svoje vzájomné práva a povinnosti odchylné od dispozitívnych ustanovení Obchodného zákonníka, je nevyhnutné tieto skutočnosti v zmluve upraviť.

Spoločenská zmluva zakladá tzv. absolútny záväzkový obchodný právny vzťah, ktorý upravuje vzájomné práva a povinnosti medzi zakladateľmi navzájom.¹⁰ Medzi obchodným právom a občianskym právom je vzťah všeobecného právneho odvetvia k osobitnému právnemu odvetviu a medzi Občianskym zákonníkom a Obchodným zákonníkom je vzťah všeobecného zákona – *lex generalis*, k osobitnému zákonu – *lex specialis*. Preto sa budú právne pomery medzi zakladateľmi týkajúce sa vzniku, zmeny alebo zániku ich vzájomných práv a povinností spravovať jednak všeobecnými ustanoveniami v Občianskom zákonníku (právne úkony, uzatváranie zmlúv), ako aj ustanoveniami Obchodného zákonníka ako normy osobitnej.

V praxi sa môže vyskytnúť situácia, ako postupovať v prípade, že je potrebné zmeniť spoločenskú zmluvu pred zápisom do obchodného registra. V danom prípade si zmena zmluvy pred vznikom spoločnosti vyžaduje konsenzus všetkých zakladateľov. Preto je v tomto prípade vylúčené, aby o zmene spoločenskej zmluvy spoločnosti, ktorá platne ešte nevznikla, rozhodovalo napríklad valné zhromaždenie ako orgán (ešte nevzniknutej) spoločnosti. Až vtedy, keď registrový súd rozhodne o vzniku spoločnosti, bude možné riešiť zmenu spoločenskej zmluvy podľa osobitných ustanovení Obchodného zákonníka.

V bežnej praxi sa považuje založenie spoločnosti s ručením obmedzeným za jednoduchú, až triviálnu záležitosť, pričom jediné kritérium je zabezpečiť zápis do obchodného registra. Postačí, ak si pozrieme ponuky rôznych spoločností či kancelárií napríklad na internete, a zistíme, že založenie spoločnosti sa považuje za formálnu záležitosť. Úlohou spoločenskej zmluvy však nie je len dosiahnuť zápis v obchodnom registri, je potrebné venovať dostatok priestoru na dôkladnejšiu úpravu vnútorného fungovania vzťahov spoločnosti. Od kvalitného pripravenia návrhu zmluvy môže potom závisieť hladkosť a bezproblémovosť celého chodu spoločnosti nehovoriac už o tom, že znenie spoločenskej zmluvy môže priniesť odpovede na otázky, ktoré sú neraz príčinou dlhotrvajúceho a ťažko riešiteľného súdneho sporu. Samozrejme, nie je možné do spoločenskej zmluvy implementovať všetky alternatívy, ktoré môže so sebou nesmierne pestrá obchodná prax priniesť, ale je potrebné pripraviť sa na prípadné nedorozumenia a už na základe kvalitnej prípravy zmluvy ich vopred jasne upraviť.

---

¹⁰ K uvedenému pozri § 261 ods. 6 písm. a) Obchodného zákonníka.

V praxi nie sú zjednotené názory na to, kedy sa bude novovypracované znenie spoločenskej zmluvy alebo zmena jej textu považovať ešte za pôvodnú nezrušenú spoločenskú zmluvu alebo za zmluvu bez zásahu do jadra, ktorá len reflektuje zmeny riadne prijaté v priebehu trvania spoločnosti, a kedy bude nutné hovoriť už o zrušení pôvodnej spoločenskej zmluvy, alebo o takej zásadnej zmene, ktorá by si vyžadovala súhlas všetkých spoločníkov. Podľa nášho názoru je kôli odpovedi na túto otázku nevyhnutné zaoberať sa účelom a dopadom novovypracovaného znenia. Ak je nové znenie plne kompatibilné s obsahom, účelom a povahou pôvodnej zmluvy, pričom len reflektuje tie zmeny, ktoré už v priebehu života spoločnosti nastali, nejde o zrušenie pôvodnej zmluvy, ani o takú zmenu, ktorá by si pre svoju platnosť vyžiadala súhlas všetkých spoločníkov. „Spoločenská zmluva o založení spoločnosti s ručením obmedzeným musí okrem iného obsahovať mená a bydliská prvých konateľov a spôsob, akým konajú v mene spoločnosti, ako obligatórne náležitosti zmluvy. To isté platí, ak má spoločnosť pri jej založení jedného konateľa. Ak má dôjsť k zmene počtu konateľov oproti spoločenskej zmluve, môže sa tak stať len zmenou spoločenskej zmluvy. Vypracovanie úplného znenia spoločenskej zmluvy po zapracovaní prijatých zmien v priebehu trvania spoločnosti, vrátane jazykovej a štylistickej úpravy, korešpondujúceho s terminológiou Obchodného zákonníka, nie je zrušením pôvodnej spoločenskej zmluvy a jej zmien a nie je *ani zmenou spoločenskej zmluvy, na zmenu ktorej by bol potrebný súhlas všetkých spoločníkov.*“¹¹

Obchodný zákonník v ustanovení § 110 taxatívne vymenúva obligatórne náležitosti spoločenskej zmluvy. Tieto náležitosti je potrebné nevyhnutne považovať za základné, bez ktorých by spoločnosť nevznikla, no nemožno ich chápať v tom zmysle, že keď ich bude spoločenská zmluva obsahovať, bude zabezpečený jej bezproblémový chod. Dobře vypracovaná spoločenská zmluva si vyžaduje, aby obsahovala čo najviac možných alternatív, ku ktorým môže dôjsť v podnikateľskej praxi, a rovnako aby vhodným, a nie minimalistickým spôsobom upravila vnútornú organizáciu a fungovanie spoločnosti. Najmä pri spoločnostiach, ktoré majú viac ako jedného spoločníka, je nevyhnutné počítať s tým, že život spoločnosti a rôzne záujmy spoločníkov môžu byť pri nedostatočnej úprave ich vzájomných práv a povinností potenciálnym zdrojom kolízií záujmov, ktoré nezriedka končia v súdnom spore. V tejto súvislosti treba spomenúť, že spoločenská zmluva môže odkázať na povinnosť vydať stanov, ktoré upravia niektoré skutočnosti podrobnejšie, avšak aj vzhľadom na dispozitívnosť tohto ustanovenia podľa nášho názoru ťažko očakávať, že ak nebude vôľa kvalitne upraviť napríklad rozdelenie zisku, delenie podielu, dispozície s podielom v spoločenskej zmluve, dôjde k tomu v rámci stanov.

Od 1. októbra 2004 došlo k návrhu k tzv. „formálnej koncepcii“ sídla spoločnosti, čo v dôsledku toho znamená, že sídlom právnickej osoby je adresa, ktorá je zapísaná ako sídlo v obchodnom registri. Pre potreby obchodného vedenia spoločnosti, napríklad konania valného zhromaždenia, si môže spoločnosť určiť aj iné miesto, ako je sídlo uvedené v obchodnom registri, avšak skutočnosť, že obchodné vedenie spoločnosti sa vykonáva z iného miesta, ako je miesto zapísané v obchodnom registri, nebude mať na určenie sídla vplyv. V tejto súvislosti je dôležité upozorniť na to, že podľa § 106 zák. č. 160/2015 Z.z., Civilný sporový poriadok súd doručuje písomnosť právnickej osobe na adresu sídla zapísaného v obchodnom registri alebo inom verejnom registri. Pre naše účely je smerodajný obchodný register. V § 111 ods. 3 Civilného sporového poriadku je zakotvená tzv. fikcia doručenia, ktorej obsah spočíva v tom, že ak nie je možné doručiť písomnosť na adresu uvedenú v obchodnom registri, považuje sa dňom vrátenia zásielky

¹¹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR ZSR 37/1999

súdu táto zásielka za doručeníu, aj keby sa adresát o tom nedozvedel. Táto právna úprava bola prijatá ako prostriedok eliminujúci obštrukcie vo veciach súdnych konaní prostredníctvom nevyzdvihovania súdnych zásielok. Aby však nedochádzalo k neželanému nastúpeniu fikcie doručenia, mala by si spoločnosť dať záležať na tom, aby sa osoby oprávnené konať v mene spoločnosti mohli vždy dozvedieť o tom, že dochádza k pokusu o doručenie, a to aj vtedy, ak sa obchodné vedenie spoločnosti nachádza na inej adrese, ako je adresa uvedená v obchodnom registri. Ideálny stav je v tomto prípade, keď miesto podnikania zapísané v obchodnom registri je súladné s miestom, kde dochádza ku skutočnému obchodnému vedeniu spoločnosti. S poukazom na uvedenú formálnu koncepciu sídla spoločnosti s ručením obmedzeným má po vzniku spoločnosti zápis zmeny sídla do obchodného registra konštitutívne účinky. „Ak nedôjde k platnému doručeniu písomnosti určenej právnickej osobe na adresu jej sídla do vlastných rúk postupom podľa § 47 OSP, žiadne ustanovenie OSP neukladá súdu povinnosť doručovať písomnosť následne osobe, ktorá je jej štatutárnym orgánom.“¹²

Návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra podávajú a podpisujú všetci konatelia spoločnosti. Podpisy navrhovateľov na návrh na zápis do obchodného registra musia byť úradne osvedčené podľa osobitných predpisov. Konatelia majú možnosť, aby splnomocnili na podpísanie návrhu na zápis do obchodného registra tretiu osobu. Pred zápisom spoločnosti do obchodného registra nie je možné, aby splnomocnenie znelo tak, že spoločnosť konajúca konateľmi splnomocňuje tretiu osobu, ako to býva bežné po vzniku spoločnosti, ale bude nevyhnutné, aby svoju vôľu splnomocniť tretiu osobu prejavil každý konateľ osobitne. Podmienkou platnosti splnomocnenia je jeho písomná forma a úradné osvedčenie pravosti podpisu splnomocniteľa na listine podľa osobitných predpisov. Podmienkou je, aby bol pred podaním návrhu na zápis do obchodného registra splatený každý peňažný vklad najmenej na 30%. Celková hodnota splatených peňažných a odovzdaných nepeňažných vkladov musí byť aspoň 50% zo zákonom ustanovenej výšky základného imania spoločnosti, ktoré musí byť v zmysle zákona aspoň 5000 eur (§ 111 Obchodného zákonníka).

Zákon o obchodnom registri ustanovuje, že návrh na zápis sa podáva na osobitnom tlačive v zmysle osobitného predpisu. Týmto predpisom je vyhláška č. 25/2004 Z.z. Vychádzajúc z § 11 ods. 1 predmetného predpisu použijeme pre potreby podania návrhu na zápis spoločnosti s ručením obmedzeným do obchodného registra tlačivo, ktorého vzor sa nachádza v prílohe tejto vyhlášky. K návrhu na zápis spoločnosti s ručením obmedzeným do obchodného registra sa povinne prikladajú prílohy, ktoré sú uvedené v § 11 ods. 2 vyhlášky č. 25/2004 Z.z., napr. spoločenská zmluva, alebo zakladateľská listina, stanovy, ak boli prijaté, písomné vyhlásenia zakladateľov vo veci reštrikcií ex lege, vyhlásenie správcu vkladov. Zákonný výpočet dokladov, ktoré je nevyhnuté priložiť k návrhu na zápis do obchodného registra, je úplný – taxatívny a registrový súd nie je oprávnený požadovať kôli vykonaniu zápisu ďalšie listiny.

Záver

Predpokladom vzniku obchodnej spoločnosti je jej platné založenie, teda založenie a vznik obchodných spoločností je dvojfázový proces. Založenie spoločnosti je materiál-

---

¹² Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ZSR 19/1998.

nou podmienkou vzniku obchodnej spoločnosti. Samotné založenie spoločnosti je spojené s hmotnoprávnym zakladateľským právnym aktom, ktorým je spoločenská zmluva, zakladateľská zmluva, resp. zakladateľská listina. Zakladateľský právny úkon môžeme označiť ako tzv. „absolútny obchod“, čo znamená, že bez ohľadu na právne postavenie alebo právnu povahu jeho účastníkov sa musí spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka.

Oblasťou, ktorá by mohla byť do budúcnosti témou odbornej debaty, prípadne právnej analýzy, by mohli byť povinné minimálne obsahové náležitosti zakladajúceho dokumentu. Odporúčame v týchto súvislostiach nespoliehať sa na povinné taxatívne vymenované obsahové náležitosti, keďže tieto podľa nášho názoru nenesú plný potenciál zabezpečiť bezproblémové a kvalitné fungovanie spoločnosti v rôznych situáciách, do ktorých sa môže spoločnosť počas svojho fungovania dostať. Vytvorenie zakladateľského dokumentu spôsobom „náležitosti postačujúce pre zápis do obchodného registra“ neplní účel a právny rámec, ktorý by zakladateľský akt plniť mal, pretože v praxi sa vyskytujú početné súdne rozhodnutia, ktoré sa dotýkajú práve sporov zo spoločenskej zmluvy, ako je napríklad určenie jej neplatnosti. Dôležitou otázkou je okrem iného aj posúdenie, či spracovanie úplného znenia spoločenskej zmluvy na základe zapracovania prijatých zmien v procese trvania spoločnosti je alebo nie je zrušením alebo zmenou spoločenskej zmluvy. Dospeli sme k záveru, že ak je potrebné v rámci trvania spoločnosti implementovať do zmluvy zmeny prijaté v priebehu trvania spoločnosti, prípadne vykonať jazykovú korekciu, nemožno tieto zmeny chápať ako zrušenie spoločenskej zmluvy, alebo jej zmenu, pretože ide len o potrebu zapracovať do textu už prijaté zmeny a teda nevyžaduje sa súhlas všetkých spoločníkov.

Zoznam bibliografických odkazov

- Patakyová, M. a kol. (2016). *Obchodný zákonník. Komentár. 5. vydanie*. Bratislava: C.H. Beck. s. 347, 348.
- Ovečková, O. a kol. (2008). *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: Iura edition. s. 94.
- Zákon č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ZSR 37/1999.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ZSR 19/1998.
- Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 4. marca 1998, sp. zn. 2 Obo 359/97.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ZSR 38/1995.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ZSR 123/1999.